

Vladimír Birgus: Život s fotografií

Říká, že dobrá fotografie by v sobě měla mít tajemství. Proto nabízí divákovi, aby popustil fantazii a vytvořil si vlastní příběh postav, které on zachytil. Historik, vysokoškolský profesor, publicista, kurátor, absolvent Univerzity Palackého. Především ale fotograf. Vladimír Birgus.

Bylo mu deset, chodil do čtvrté třídy základní školy v Příboře a rodiče mu půjčili foťák značky Flexaret. Tehdy udělal první fotky. A od té doby už fotit nepřestal. Už tehdy, v dětství, se snažil využívat každou příležitost, aby se zlepšoval nejen jako autor, ale také aby pronikl do teorie a dějin fotografie. Když se pak na přelomu šedesátých a sedmdesátých let přestěhovala rodina z Příbora do Olomouce a on nastoupil na hejčinské gymnázium, nabídla mu spolužačka, aby připravoval fotografické výstavy v Galerii v podloubí. V miniaturním klenutém prostoru v Denisově ulici tak představil tehdy mladé, nepříliš známé autory, kteří dnes patří k uznávaným veličinám v oboru: Danu Kyndrovou, Jindřicha Štreita, Jaroslava Kučeru, Viktora Koláře a mnohé další. Sám tam také měl první samostatnou výstavu.

Olomoucká studia

Když se na počátku sedmdesátých let rozhodoval, co bude studovat na vysoké škole, fotografie, které se intenzivně věnoval, to nebyla. Univerzita Palackého, kam chtěl jít, totiž takový obor nenabízela. „Nakonec jsem nastoupil na filozofickou fakultu

na obor Literatura-divadlo-film. Ten vznikl z iniciativy malíře, fotografa a výtvarného teoretika Václava Zykunda, který však už v době mých studií v Olomouci nepůsobil. Ale seznámil jsem se s ním prostřednictvím Aleny Nádvorníkové a jezdil jsem za ním do Brna. Napsal mi i několik textů do katalogů a časopisů, ovšem musel je publikovat pod různými pseudonymy,“ vzpomíná.

V ročníku jich tento obor studovalo jen sedm. „Mou spolužačkou byla Taťana Lazorčáková, dnes profesorka Katedry divadelních a filmových studií FF UP, či spisovatelé Richard Crha, politopadový šéfredaktor Mladého světa, a Vladimír Puhač, bývalý šéf olomoucké činohry. Ale na fakultě tehdy studovalo i mnoho dalších talentovaných lidí, třeba hudebník Jiří Pavlica, filmolog Pavel Taussig, výtvarníci Václav Stratil, Oldřich Šembera, Zbyněk Janáček, Petr Jochmann nebo Ilona Chválová, historik architektury Rostislav Švácha, teatrologové Jan Dvořák a Jiří Štefanides nebo historik Ivo Barteček, bývalý děkan filozofické fakulty. S mnohými z nich se do dnes přátelím.“ →

S úctou mluví Vladimír Birgus i o některých učitelích, které na univerzitě potkal. Když má odpovědět na otázku, kdo z nich na něj nejvíce zapůsobil, nezaváhá. „Jednoznačně dva skvělí pedagogové katedry bohemistiky Alena Štěrbová a Jiří Stýskal. Zatímco na bohemistice v Praze řádili stalinistické typu Vítězslava Ržounka, oni se ani v těch nejhorších dobách normalizace nebáli přednášet o Milanu Kunderovi, Josefu Škvoreckém, Miloši Formanovi, Otomaru Krejčovi nebo Janu Grossmannovi. Hodně nás naučili, hodně mi pomohli s diplomkou i doktorátem, ale hlavně mi ukázali, že se člověk nemusí bát mluvit otevřeně ani v době, která tomu vůbec nepřeje. Díky nim, ale i několika dalším slušným a chytrým pedagogům, k jakým patřili třeba Jiří Skalička, Eduard Petrů, Alena Nádvorníková nebo František Dvořák, si dnes možná tehdejší olomouckou filozofickou fakultu až moc idealizují a zapomínám, že tam tehdy působili i lidé, kteří slušní, nebojácní a chytrí vůbec nebyli. Ale člověk vždycky raději vzpomíná na to dobré.“

Fotografie osudem

Fotografii ale Vladimír Birgus zůstal stále věrný a už během studií v Olomouci začal studovat na pražské FAMU. Kromě toho psal články do fotografických časopisů, organizoval i recenzoval výstavy. Na FAMU se také v roce 1978 stal pedagogem. „Nabídl mi to tehdejší vedoucí katedry fotografie profesor Ján Šmok. Ani nevím, jak se mu to podařilo prosadit, vždyť jsem nebyl ve straně, a navíc jsem byl mladší, než byla většina studentů čtvrtého ročníku, který jsem dostal

přidělený jako ročníkový pedagog. Ale líbilo se mi tam, protože díky Šmoku obratnému vedení byla jeho katedra jakousi oázou svobody, kde tehdy studovali například protagonisté slovenské nové vlny fotografie jako Tono Stano, Miro Švolík a Peter Župník, ale také mnozí dokumentaristé, kteří ukazovali tehdejší život v Československu hodně jinak než oficiální média. Šmok sám byl ve straně, ale díky obratnému manévrování dokázal na katedře uchránit liberální atmosféru a uhasit mnoho průšvihů,“ popisuje své pedagogické začátky dnešní profesor.

Aktivita Vladimíra Birguse vydají na několik hustě popsaných listů papírů – přes šedesát vlastních výstav, téměř čtyři desítky knih, bezpočet projektů propagujících českou i slovenskou fotografickou tvorbu jak u nás, tak v zahraničí, akademická kariéra, pedagogická činnost... Z řady výstavních projektů, které nesou jeho kurátorský podpis, on sám vyzdvihuje výstavu Moderní krása – Česká fotografická avantgarda, která byla postupně uvedena v Barceloně, Paříži, Lausanne, Praze a Mnichově. „Podařilo se nám na ní shromáždit vzácné dobové originály z mnoha domácích i zahraničních sbírek a přesvědčivě ukázat i zahraničnímu publiku, že čeští tvůrci významně obohatili vývoj světové fotografické tvorby. K tomu výrazně přispěl fakt, že její katalog v angličtině vydala jedna z nejlepších vysokých škol, Massachusetts Institute of Technology, takže se dostal do skutečně celosvětové distribuce. Ze svých autorských výstav si nejvíce cením té, kterou jsme loni se Štěpánkou Bielezovou připravili v Muzeu umění v Olomouci.“

Dobrý pedagog se nebojí

Od devadesátých let je navíc jméno Vladimíra Birguse spojeno s Institutem tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě, který vede. „V roce 1990, kdy vznikl, byly v celém postsovětském bloku jenom dvě katedry fotografie – na pražské FAMU a na Vysoké škole pro grafiku a knižní umění v Lipsku. Dnes je u nás sedm vysokých škol, kde je možno studovat fotografii jako samostatný obor. Mohli jsme sice navazovat na Institut výtvarné fotografie, který existoval při Svazu českých fotografů, ale jinak jsme neměli téměř nic, vše se budovalo postupně – ateliér, fotokomory, knihovna, počítačová učebna. Nejdůležitější však bylo, že jsme získali řadu výborných pedagogů – Jindřicha Štreita, Jiřího Siostrzonka, Jána Šmoka, Miloslava Stibora, Pavla Máru, Václava Podestáta, Štěpánku Stein a další, k nimž se postupně přidávali i výrazní absolventi, jakými byli Tomáš Pospěch, Dita Pepe, Rafał Milach nebo Karel Poneš,“ popisuje začátky školy, která má dnes sedmáct pedagogů, z toho dva profesory a tři docenty.

Ani na vteřinu nepřipouští myšlenku, že si jako umělec a současně učitel vychovává vlastní konkurenci, které prozrazuje své umělecké know-how. „Kdybych studenty apriorně bral jako budoucí konkurenci a nepomáhal jim tam, kde pomoci můžu, byl bych špatný učitel. Ale já opravdu souhlasím s názorem, že dobrý pedagog má mít radost, když ho jeho žák přeroste. A taky já od svých studentů mnoho získávám,“ dodává fotograf Vladimír Birgus.

Vladimír Birgus (*1954)

Český fotograf, pedagog, historik fotografie a kurátor. Vystudoval obor Literatura-divadlo-film na Filozofické fakultě UP a fotografii na FAMU v Praze. V roce 1978 nastoupil jako odborný asistent na FAMU. Roku 1994 se stal docentem, od roku 1999 je profesorem. V letech 1998–2002 vedl Kabinet dějin a teorie fotografie při Katedře fotografie na FAMU. Od roku 1990 vede Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě. Je autorem čtyř desítek knih, jako fotograf se představil na více než šesti desítkách samostatných výstav jak v tuzemsku, tak v zahraničí. Jeho fotografie jsou v řadě sbírek včetně Evropského domu fotografie v Paříži, Muzea výtvarných umění v Houstonu nebo Metropolitaního muzea fotografie v Tokiu.

Vladimír Birgus, Miami Beach, 2014